
Зміст

Передмова	13
Передмова автора	17
Подяки.....	21
Про автора	23

Частина I. ВСТУП

Розділ 1. Що таке дизайн та архітектура?	27
Мета	28
Приклад із практики	29
Причини неприємностей	31
Точка зору керівництва	32
Що не так?	32
Висновки	35
Розділ 2. Історія про дві цінності	37
Поведінка	38
Архітектура	38
Найбільша цінність	39
Матриця Ейзенгауера	40
Битва за архітектуру	41

Частина II. ПОЧАТКОВІ ОСНОВИ: ПАРАДИГМИ ПРОГРАМУВАННЯ

Розділ 3. Огляд парадигм.....	45
Структурне програмування	46
Об'єктно-орієнтоване програмування.....	46
Функціональне програмування.....	46
Пожива для розуму.....	47
Висновки	47
Розділ 4. Структурне програмування.....	49
Доказ	50
Оголошення шкідливим	52
Функціональна декомпозиція	52
Формальні докази відсутні	53

	Наука приходить на порятунок	53
	Тестування	54
	Висновки	54
Розділ 5.	Об'єктно-орієнтоване програмування	57
	Інкапсуляція	58
	Спадкування	61
	Поліморфізм	63
	Сильні сторони поліморфізму	65
	Інверсія залежності	66
	Висновки	68
Розділ 6.	Функціональне програмування	71
	Квадрати цілих чисел	72
	Незмінюваність і архітектура	73
	Обмеження змінності	74
	Реєстрація подій	76
	Висновки	77
Частина III. ПРИНЦИПИ ДИЗАЙНУ		
Розділ 7.	Принцип єдиної відповідальності	83
	Ознака 1: ненавмисне дублювання	85
	Ознака 2: злиття	86
	Рішення	87
	Висновки	89
Розділ 8.	Принцип відкритості/закритості	91
	Уявний експеримент	92
	Керування напрямком	96
	Приховування інформації	96
	Висновки	96
Розділ 9.	Принцип підстановки Барбери Лісков	97
	Інструкція з використання спадкування	98
	Проблема квадрат/прямокутник	98
	LSP і архітектура	99
	Приклад порушення LSP	100
	Висновки	101
Розділ 10.	Принцип розподілу інтерфейсів	103
	Принцип розподілу інтерфейсів і мова	105
	Принцип розподілу інтерфейсів та архітектура	105
	Висновки	106
Розділ 11.	Принцип інверсії залежності	107
	Стабільні абстракції	108
	Фабрики	109

Конкретні компоненти	110
Висновки	111

Частина IV. ПРИНЦИПИ ОРГАНІЗАЦІЇ КОМПОНЕНТІВ

Розділ 12. Компоненти	115
Коротка історія компонентів	116
Переміщення	119
Компонувальники	119
Висновки	121
Розділ 13. Зв'язність компонентів	123
Принцип еквівалентності повторного використання і випусків	124
Принцип узгодженої зміни	125
Схожість із принципом єдиної відповідальності	126
Принцип спільного повторного використання	126
Зв'язок із принципом поділу інтерфейсів	127
Діаграма протиріч для визначення зв'язності компонентів ...	128
Висновки	129
Розділ 14. Сполучуваність компонентів	131
Принцип ациклічності залежностей	132
Щотижневі збірки	132
Усунення циклічних залежностей	133
Вплив циклів у графі залежностей компонентів	135
Розрив циклу	136
«Мінливість»	137
Проектування згори вниз	138
Принцип стабільних залежностей	139
Стабільність	139
Метрики стабільності	141
Не всі компоненти мають бути стабільними	143
Абстрактні компоненти	145
Принцип стабільності абстракцій	145
Куди помістити високорівневі правила?	145
Введення в принцип стабільності абстракцій	145
Міра абстрактності	146
Головна послідовність	146
Зона болю	148
Зона марності	148
Як не потрапити в зони виключення	149
Відстань до головної послідовності	149
Висновки	151

Частина V. АРХІТЕКТУРА

Розділ 15.	Що таке архітектура	155
	Розроблення	157
	Розгортання	157
	Робота системи	158
	Супровід	159
	Збереження різноманітності варіантів	159
	Незалежність від пристрою	161
	Спам	162
	Фізична адресація	164
	Висновки	165
Розділ 16.	Незалежність	167
	Варіанти використання	168
	Ефективність роботи	168
	Розроблення	169
	Розгортання	169
	Збереження різноманітності варіантів	170
	Розділення рівнів	170
	Розділення варіантів використання	171
	Режим розділення	172
	Можливість незалежного розроблення	173
	Можливість незалежного розгортання	173
	Дублювання	173
	Режими розподілу (ще раз)	174
	Висновки	176
Розділ 17.	Кордони: проведення ліній розподілу	177
	Кілька сумних історій	178
	FitNesse	181
	Які кордони проводити і коли?	183
	Про введення і виведення	185
	Архітектура з плагінами	186
	Аргумент на користь плагінів	187
	Висновки	189
Розділ 18.	Анатомія кордонів	191
	Перетин кордонів	192
	Жахливий моноліт	192
	Компоненти розгортання	194
	Потоки виконання	195
	Локальні процеси	195
	Служби	196
	Висновки	196

Розділ 19. Політика і рівень	197
Рівень	198
Висновки	201
Розділ 20. Бізнес-правила	203
Сутності	204
Варіанти використання	205
Моделі запитів і відповідей	207
Висновки	208
Розділ 21. Кричуща архітектура	209
Тема архітектури	210
Мета архітектури	210
А як щодо веб?	211
Фреймворки — це інструменти, а не спосіб життя	211
Тестовані архітектури	212
Висновки	212
Розділ 22. Чиста архітектура	213
Правило залежностей	215
Сутності	216
Варіанти використання	216
Адаптери інтерфейсів	216
Фреймворки і драйвери	217
Лише чотири кола?	217
Перетин кордонів	217
Які дані перетинають кордони	218
Типовий сценарій	219
Висновки	220
Розділ 23. Презентатори і скромні об'єкти	221
Шаблон «Скромний об'єкт»	222
Презентатори та представлення	222
Тестування і архітектура	223
Шлюзи до баз даних	223
Перетворювачі даних	224
Слухачі служб	224
Висновки	225
Розділ 24. Неповні кордони	227
Пропустити останній крок	228
Одномірні кордони	229
Фасади	229
Висновки	230
Розділ 25. Рівні та кордони	231
Полювання на Вампуса	232

	Чиста архітектура	233
	Перетин потоків	236
	Розбиття потоків	236
	Висновки	238
Розділ 26.	Головний компонент	239
	Кінцева деталь	240
	Висновки	244
Розділ 27.	Служби: великі й малі	245
	Сервісна архітектура	246
	Переваги служб?	246
	Упередження щодо незалежності	246
	Упередження щодо можливості незалежного розроблення і розгортання	247
	Проблема з кошенятами	247
	Порятунок в об'єктах	249
	Служби на основі компонентів	250
	Наскрізні завдання	251
	Висновки	252
Розділ 28.	Кордони тестів	253
	Тести як компоненти системи	254
	Проектування для простоти тестування	254
	Програмний інтерфейс для тестування	255
	Структурна залежність	256
	Безпека	256
	Висновки	256
Розділ 29.	Чиста вбудована архітектура	257
	Тест на прог-придатність	260
	Вузьке місце цільового обладнання	263
	Чиста вбудована архітектура — архітектура, що підтримує тестування	263
	Рівні	263
	Обладнання — це деталь	265
	Не розкривайте деталей про обладнання користувачам HAL	266
	Процесор — це деталь	266
	Операційна система — це деталь	270
	Програмування із застосуванням інтерфейсів і можливість підстановки	272
	Принцип DRY і директиви умовної компіляції	272
	Висновки	273

Частина VI. ДЕТАЛІ

Розділ 30. База даних — це деталь	277
Реляційні бази даних	278
Чому системи баз даних настільки поширені?	279
Чи збережуться диски?	280
Деталі	280
А продуктивність?	281
Повчальна історія	281
Висновки	282
Розділ 31. Веб — це деталь	283
Нескінченний маятник	284
Мораль	285
Висновки	286
Розділ 32. Фреймворки — це деталь.	287
Автори фреймворків	288
Нерівноправний шлюб	288
Ризики	289
Рішення	289
Попереджаю вас	290
Висновки	290
Розділ 33. Практичний приклад: продаж відео	291
Продукт	292
Аналіз варіантів використання	292
Компонентна архітектура	294
Керування залежностями	295
Висновки	296
Розділ 34. Загублений розділ	297
Упакування за рівнями	298
Упакування за особливостями	300
Порти і адаптери	301
Упакування за компонентами	303
Диявол у деталях реалізації	308
Організація та інкапсуляція	309
Інші режими розподілення	312
Висновки: загублена порада	314

Частина VII. ДОДАТОК

Архітектурна археологія	317
Профспілкова система обліку	318
Laser Trim	325
Контроль алюмінієвого лиття під тиском	328

4-TEL	329
Комп'ютер зони обслуговування	334
Вибір ремонтників для відправки	334
Архітектура	335
Велика модернізація	336
Європа	337
Наостанок про SAC	337
Мова С	338
С	339
BOSS	339
pCCU	340
Пастка планування	341
DLU/DRU	342
Архітектура	343
VRS	344
Назва	345
Архітектура	345
Висновки про VRS	346
Електронний секретар	346
Кінець електронного секретаря	348
Система відрядження ремонтників	348
Clear Communications	350
Обставини	351
Дядечко Боб	352
Телефонний дзвінок	353
ROSE	353
Продовження дискусій	354
...Під будь-яким іншим ім'ям	354
Реєстраційні іспити для архітекторів	355
Висновки	358
Предметний покажчик	359

Що таке дизайн та архітектура? 1

За довгі роки навколо понять «дизайн» і «архітектура» накопичилося багато плутанини. Що таке дизайн? Що таке архітектура? Чим вони відрізняються?

Одна з цілей цієї книжки — усунути весь цей безлад і визначити раз і назавжди, що таке дизайн та архітектура. Перш за все я стверджую, що між цими поняттями немає жодної різниці. *Узагалі жодної.*

Слово «архітектура» часто використовують у контексті загальних міркувань, коли не йдеться про низькорівневі деталі, стосовно яких зазвичай вживають слово «дизайн». Але такий розподіл безглуздий, коли мова про те, що робить справжній архітектор.

Візьмемо для прикладу архітектора, що спроектував мій новий будинок. Цей будинок має архітектуру? Звичайно! А в чому вона виражається? Ну... Це форма будинку, зовнішній вигляд, а також розташування кімнат і організація простору всередині. Але коли я розглядав креслення, створені архітектором, я побачив на них купу деталей. Я побачив розташування всіх розеток, вимикачів і світильників. Я побачив, які вимикачі будуть керувати тими чи іншими світильниками. Я побачив, де буде розміщений вузол опалення, а також місце розташування і розміри водогрійного котла і насоса. Я побачив докладний опис, як потрібно конструювати стіни, дах і фундамент.

Простіше кажучи, я побачив усі дрібні деталі, які підтримують усі високорівневі рішення. Я також побачив, що низькорівневі деталі і високорівневі рішення разом складають дизайн будинку.

Те саме стосується архітектури програмного забезпечення. Низькорівневі деталі і високорівнева структура є частинами одного цілого. Вони утворюють суцільне полотно, яке визначає форму системи. Одне без іншого неможливе; немає жодної чіткої лінії, яка розмежовувала б їх. Є просто сукупність рішень різного рівня деталізації.

Мета

У чому полягає мета таких рішень, мета гарного дизайну програмного забезпечення? Головна мета — не що інше, як моє утопічне визначення:

Мета архітектури програмного забезпечення — зменшити трудовитрати на створення і супровід системи.

Мірою якості дизайну може слугувати проста міра трудовитрат, необхідних для задоволення потреб клієнта. Якщо трудовитрати невеликі

і залишаються невеликими протягом експлуатації системи, система має гарний дизайн. Якщо трудовитрати збільшуються з виходом кожної нової версії, система має поганий дизайн. Ось так все просто.

Приклад із практики

Для прикладу розглянемо результати досліджень із практики. Вони засновані на реальних даних, наданих реальною компанією, котра побажала не розголошувати своєї назви.

Спочатку розглянемо графік зростання чисельності інженерно-технічного персоналу. Ви, напевно, погодитесь, що тенденція вражає. Зростання чисельності, що показане на *рис. 1.1*, мало б слугувати ознакою успішного розвитку компанії!

Рис. 1.1. Зростання чисельності інженерно-технічного персоналу
Відтворюється з дозволу автора презентації Джейсона Гормана (Jason Gorman)

Тепер погляньте на графік продуктивності компанії за той самий період, що вимірюється в кількості рядків коду (див. *рис. 1.2*).

Рис. 1.2. Продуктивність за той самий період

Очевидно, тут щось не так. Навіть із урахуванням того, що випуск кожної версії підтримується зростаючою кількістю розробників, схоже, що кількість рядків коду наближається до своєї межі.

А тепер погляньте на по-справжньому гнітючий графік: на рис. 1.3 показане зростання вартості рядка коду з плином часу.

Рис. 1.3. Зміна вартості рядка коду з плином часу